



2011. SZEPTEMBER 10. SZOMBAT

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 12

DR. VARGA GYÖNGYI

*Miért boldogulnak a bűnösök?*

<sup>12,1</sup>Igaz vagy, Uram, ha perlek is veled. Hadd beszéljek veled mégis az igazságszolgáltatásról! Miért szerencsés a bűnösök sorsa? Miért boldogulnak mind, akik csalárdul élnek? <sup>12,2</sup>Elültetted őket, gyökeret is vertek, fejlődnek, gyümölcsöt is hoznak. Közel vagy a szájukhoz, de a szívüktől távol. <sup>12,3</sup>Te ismersz engem, Uram! Látod, mert megvizsgáltad, hogy tied a szívem. Válaszd külön őket, mint levágni való juhokat, és készítsd el őket az öldöklés napjára! <sup>12,4</sup>Meddig gyászol még a föld, meddig marad száraz a mező füve? Lakóinak gonoszsága miatt elpusztul állat és madár, ők pedig ezt gondolják: Nem látja meg Isten a mi végünket! <sup>12,5</sup>Ha gyalogosokkal futva is kifáradsz, hogyan fogsz lovakkal versenyezni, ha csak nyugodt földön érzed biztonságban magad, mit csinálsz a Jordán sűrűjében?! <sup>12,6</sup>Testvéreid és rokonaid is alávaló módon bannak veled, tele torokkal kiabálnak a hátad mögött. Ne higgy nekik, még ha szépen beszélnek is veled!

*Az elpusztult ország szomorú képe*

<sup>12,7</sup>Elhagytam házamat, magára hagytam örökségemet, ellenség kezébe adtam azt, akit lelkem kedvel. <sup>12,8</sup>Úgy bánt velem örökségem, mint oroszlán az erdőben. Hangosan ordított rám, ezért meggyűlöltem. <sup>12,9</sup>Tarka madár az én örökségem, körülfogják a madarak. Gyűljetek össze, ti mezei vadak, jöjjetek, egyetek! <sup>12,10</sup>Sok pásztor pusztította szőlőmet, taposta osztályrészemet. Drága osztályrészemet sívár pusztává tették. <sup>12,11</sup>Sivárrá tették, gyászba borult előttem, mint a sivatag. Sivárrá vált az egész ország, de senki sem törődik vele. <sup>12,12</sup>A puszta kopár hegyein pusztítók jönnek. Mert az Úr fegyvere pusztítja az országot egyik végétől a másikig. Nincs békeisége egy embernek sem! <sup>12,13</sup>Búzát vetettek, de tövist aratnak, eredménytelenül fáradoztak. Szégyent vallanak termésükkel az Úr lángoló haragja miatt.

*Intelem a népekhez*

<sup>12,14</sup>Ezt mondja az Úr minden rossz szomszédomról, aki hozzányúl az örökséghez, amelyet népemnek, Izráelnek adtam: Kitépem őket földjükből, Júda házát is kitépem! <sup>12,15</sup>De ha majd kitépem őket, újból megkönyörülök rajtuk: visszaviszek mindenkit a maga örökségébe, a maga földjére. <sup>12,16</sup>És ha majd jól megtanulják, hogy az én népem szokása szerint hogyan kell az én nevemre, az élő Úrra esküdni - ahogyan egykor ők tanították népemet a Baalra esküdni -, akkor újjáépülnek majd népemmel együtt. <sup>12,17</sup>De amelyik nem hallgat rám, azt a népet gyökerestül kitépem és elpusztítom! - így szól az Úr.



**Amit a textusról tudni kell:**

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A próféta vallomása folytatódik 12,1–6-ban: Jeremiás az örök kérdést feszegeti: miért van jobb soruk a bűnösöknek, mint az Istenben bízó igazaknak? Saját sorsára tekintve fogalmazódik meg a kérdések sora. A 7–13. versekben újra visszatér az ismerős téma: az elpusztult országot látjuk magunk előtt. 14–17-ben pedig intelem hangzik a környező népek felé.

## 12,1–6

Az imádkozó jogi vitába száll Istennel. Igaznak ismeri el őt, de igazságérzetével nem tudja összeegyeztetni a környezetében tapasztaltakat. Jób alakjára is gondolhatunk, aki hasonlóan reagál az átélt igazságtalanságokra (lásd Jób 21,7). Az Istennel való perlekedés Jób könyvének szerzője szerint legitim és megengedett: ez a fajta vitatkozó imádság az istenkapcsolat egy különös formáját mutatja meg.

A bűnösök boldogulása a fogság utáni bölcsességi hagyomány egy fontos témája. Itt, Jeremiás könyvében jól illeszkedik a próféta személyes életsorsát meghatározó problémákhoz, a kortársak körében átélt sűrű-

dások, a meg nem értettség tapasztalatához. A 2. versben élesen világítja meg a szerző az igaz próféta és a csalárdul élők közötti különbséget: „közel vagy a szájukhoz, de a szívüktől távol.” Jeremiás elmondhatja, hogy bár nem érti Isten szándékait, azt azonban tudja, hogy Jhwh közel van a szívéhez.

A 3. vers a 139. Zsoltár 1. versét idézi, majd a levágni való juhok képét újra felvéve az ellenség megbüntetéséért könyörög az imádkozó próféta. Itt most ők, a másik oldalon lévők a vágóhídra szánt juhok, akiket külön kell választani és előkészíteni az öldöklés napjára. A föld az ő felelőtlen és elbizakodott gonoszságuk miatt pusztul el, az állatok s a mező füve istentelen életük áldozataivá válnak. Az 5. vers Isten válaszként hangzik a próféta imádságára. Most nem megnyugtató ígéret, hanem intelem hangzik Jeremiás felé: még inkább kell számolnia az ellenség fenyegetésével; szüksége van minden erejére, állóképességére, hogy mentse az életét. A 6. vers végül újra az anatóti emberek felé fordítja figyelmünket. Ellentmondás van a testvérek és rokonok Jeremiással szembeni viselkedésében: a háta mögött kiabálnak, szemtől szemben viszont nyájasan beszélnek vele. Nem lehet megbízni senkiben – úgy amint arról már korábban a 9. fejezetben olvashattunk.

### **12,7–13**

Ahogy Jeremiásnak menekülnie kell szülőföldjéről ellenségei miatt, el kell hagynia az ismerős vidéket, úgy Isten is elhagyja házát, örökségét. Megdöbbenő gondolat, hogy Jhwh lemond a lelkének kedves Izráelről, leveszi a kezét róla, és többé már nem törődik sorsával. A költői szövegegység természeti képeket használ: a népet ordító oroszlánnak mutatja be, amely Istenre mordul; azután a 9. versben tarka madárhoz hasonlítja, amely prédájává válik a mezei vadaknak. A következő versben egy újabb ismerős képpel találkozunk: Isten szőlőskertjének szimbólumával. Ellenség taposta le az Úr osztályrészét: ez a kifejezés, amely kétszer is szerepel a versben, az Ószövetség szóhasználatában valami nagyon értékeset, fontosat, a jövő zálogát jelenti. A 11–12. versek a sivár pusztaságképét hozzák közel, amelyet már jól ismerünk a korábbi fejezetekből. Itt a szerző Isten fegyverét említi: ezzel azt hangsúlyozza, hogy a pusztító ellenség öldöklése Isten tudtával történik, végső soron az ő haragjának eszközeként cselekszik Izráel támadója. Ezért hiába keresik a békeséget, a teljes életet: nyoma sincs már annak. A 13. vers a hiábavaló fáradozás témájával utal a bűnbeesés utáni büntetésre (1Móz 3,17–19): a föld tövist hoz, nagy fáradsággal műveli az ember a földjét. Itt még tovább fokozódik az ítélet: a várt termés egyszerűen szégyenletes lesz Isten haragja és büntetése miatt.

### **12,14–17**

Egy nagy gondolati váltással most az ellenséges környező népek felé fordulunk. Jhwh ítéletét ők sem kerülhetik el. Sovány vigasz nyújtása helyett inkább az ítélet súlyosságát hangsúlyozza ki ezzel a szerző. „Kitépem őket földjükből” – hangzik a döntés: ők is szétszóródnak, fogságba kerülnek! Tudjuk, a babilóniai seregek nem kímélték Júda szomszédait sem. A fa-szimbólum alkalmazása kapcsán itt most nem a korona elégségének, az ágak letörésének fenyegető ígéretével találkozunk. A gyökerestül kitépott fa életerét veszíti el. Ebben a képben azért van valami reménységre okot adó üzenet is: a kitépott fát talán át lehet ültetni, esetleg vissza lehet ültetni később a helyére... A 15–16. vers komoly feltételekkel ugyan, de esélyt ad erre: a környező népeknek Júdával együtt meg kell tanulniuk, hogy miként kell Isten nevére helyesen esküdni, őt segítségül hívni. Most fordított helyzet áll elő: egykor ők vezették hamis útra Izráelt, itt az idő, hogy most ők térjenek a helyes útra.



Prédikációvázlat

1. A „miért engedi az Isten” kérdés legalább hetente megtalál bennünket. Hol nekünk teszik föl, hol meg mi kérdezzük. Jób kérdése és válaszkeresése folytatódik. Valójában ez a kérdés nem jó kérdés; valahogyan azt sugallja, hogy minden igazságtalanságot, minden megmagyarázhatatlan szenvedést, tragédiát Isten nyakába kell és lehet varrni, mert ezért egy személyben ő a felelős. Miért boldogul egyik ember, és miért van nagyon nehéz sorsa a másoknak? Miért indul az egyik gyermek handicap-pel az életbe?

Miért virulnak a gazemberek, és kerülnek el az igazságszolgáltatást? A próféta sokak nevében teszi föl ezt a kínzó kérdést, ő sem talál rá megnyugtató választ. Csak egyetlen biztos fogódzója van, egy mondat, amit már megértett, amihez próbál minduntalan ragaszkodni: *Bízz a gondviselő Istenben!*

2. A gondok gyakran ajándékok – a nagyobb, nehezebb gondok: a próbák, szenvedések olykor még inkább. Persze nagyon könnyű általánosításokba bocsátkozni, és ezeket az egzisztenciális tapasztalatainkat utólag mindig alaposan megmagyarázni. Azt gondolom, hogy a gondok, szenvedések nem fedhetők be, nem intézhetők el kegyes szólammal.

Egy kisgyermek olykor elesik, megüti magát. A szülei, gondviselői nem strázsálhatnak folyton mellette, nem vigyázhatják minden lépését. Hiszen menni mindenkinek magának kell, önállóan. De ha egy gyermek elesik, az édesapja, édesanyja odafut, fölemeli vagy épp csak megáll mögötte: ebből már tudni lehet, hogy átérzi a baját: neki is fáj, őt is szomorúsággal tölti el a fájdalom és a szenvedés. És aztán megvizsgál, föl-emel, támogat és továbbsegít. Hiszen ez a szülők, a gondviselők dolga.

Az Isten gondviselése nem zárja ki, nem iktatja ki a szenvedést, de segít elhordozni azt. A gondviselés megtanít az önállóságra, a felelősségvállalásra – a próbák, szenvedések között araszoló útkeresésünkben.